

Aan de leden

Datum

5 december 2025

Ons kenmerk

U202500783

Lbr. 25/061

Telefoon

070 373 8393

Bijlage(n)

2

Onderwerp

Reactie op het tussenverslag van informateur Buma

Geachte leden van college en gemeenteraad,

Op 2 december is het tussenverslag van de eerste formatieronde gepubliceerd. In deze ledenbrief informeert de VNG u over de belangrijkste punten uit het verslag en hoe dit zich verhoudt tot de inzet. De VNG heeft de afgelopen maanden samen met een brede groep partners een gezamenlijke bijdrage geleverd aan de formatie. Hiervoor kreeg de VNG het mandaat van de leden met de resolutie "[VNG-inzet richting TK-verkiezingen - Onze inwoners verdienen beter!](#)".

De gezamenlijke inbreng vindt u in de bijlage onder de noemer 'Bouwstenen voor een nieuw regeerakkoord'. Veel van de input die aan de onderhandelaars is meegegeven, is terug te lezen in het tussenverslag van de informateur. De VNG waardeert het dat de formerende partijen nadrukkelijk zijn ingegaan op de handreiking van de medeoverheden en partners uit het maatschappelijk middenveld. Nog niet eerder is de VNG zo vroeg in het proces betrokken bij een formatie.

Eerste duiding van het verslag

De VNG is positief over de koers en de inhoud die de onderhandelaars schetsen. In het verslag staan stevige en betekenisvolle keuzes om Nederland weer in beweging te krijgen. Dat is moedig en broodnodig: na jaren van stilstand is vooruitgang essentieel voor inwoners, bedrijven en gemeenten. Deze frisse en voortvarende aanpak verdient de steun die nodig is.

De gekozen richting sluit aan bij het pleidooi voor samenhangend beleid, meerjarige stabiliteit en uitvoerbare oplossingen. Veel van de inbreng van de VNG en partners is daadwerkelijk terug te zien in het verslag. Hieronder wordt het tussenverslag puntsgewijs doorgelopen in relatie tot de bouwstenen.

Wonen

In het tussenverslag wordt de brede woningbouwopgave voor de korte, middellange en lange termijn terecht met elkaar verbonden. De onderhandelaars kiezen voor richtinggevende nationale keuzes en zetten in op handelingsperspectief en doorbraken die nodig zijn om tot uitvoering te komen. De formerende partijen willen dit gezamenlijk, ook met gemeenten en medeoverheden,

oppakken. Uitstel van investeringen in de fysieke leefomgeving geeft economische schade, conflicten om de schaarse (milieu)ruimte en overlast voor inwoners en ondernemers.

De VNG herkent onder andere:

- De urgentie en de omvang van de opgave
- Het belang van een totaalplan en realiseren van de noodzakelijke succesfactoren voor toekomstbestendig wonen, inclusief actief grondbeleid en middelen;
- De noodzaak van een effectieve en juridisch geborgde aanpak stikstof, natuurherstel en perspectief voor het landelijke gebied

Daarnaast worden belangrijke randvoorwaarden benoemd: reactief grondbeleid, innovatie, investeren in infra, een mix van duurzame warmte/energie en voorzieningen met een langjarige investeringsagenda voor Nederland.

Landbouw, natuur en stikstof

In het tussenverslag wordt voorgesteld om het transitiefonds voor natuurherstel en stikstof terug te brengen. Dit moet worden ingezet op een integrale, gebiedsgerichte aanpak gekoppeld aan juridisch bindende emissiedoelen. Ook hebben de partijen aandacht voor de uitvoerbaarheid van beleid, de sociaaleconomische gevolgen voor agrariërs en langjarig perspectief. De VNG is positief over deze lijn.

Een aandachtspunt is dat gemeenten worden betrokken als partners in de natuurherstelopgave en de transitie in het landelijk gebied.

Economie, energie en klimaat

Het tussenverslag bevat duidelijke ambities voor een economisch sterk Nederland. Om onze regio's weerbaar en economisch toekomstbestendig te houden, zijn bedrijven nodig die producten en diensten leveren die onze maatschappij versterken en die bijdragen aan een economie waarin iedereen kan meedoen en waar groei en welvaart in balans zijn. De VNG is positief dat de volgende punten terugkomen in het verslag:

- Een duurzame, toekomstbestendige sterke economie en een gezonde leefomgeving die hand in hand gaan, waar inwoners van profiteren.
- Inzetten op een duurzaam en langjarig investeringsklimaat voor grote én kleine ondernemers, met een centrale rol voor het MKB.
- Nederland weer op koers brengen voor het klimaat, inclusief aandacht voor circulariteit.
- Investeren in energiezekerheid en betaalbare, duurzame energie, ook voor de lange termijn.

Daarnaast worden belangrijke randvoorwaarden benoemd, zoals investeren in de arbeidsmarkt van de toekomst, kennis, onderzoek en digitalisering, een mix van duurzame energie- en warmtesystemen en isolatie, infrastructuur en bereikbaarheid.

Asiel en migratie

Het tussenverslag bevat een aantal duidelijke stappen richting het terugbrengen van rust, realistische uitvoerbaarheid, meerjarige stabiliteit en stevige landelijke regie in de asielketen. De VNG ziet hierin veel van de elementen terug die gemeenten eerder hebben ingebracht. Zo is het positief dat de Spreidingswet in stand blijft en dat wordt gekozen voor meerjarige financiering van de gehele keten, waaronder COA, IND, DT&V, Nidos en VWN. Ook de inzet op sneller meedoen voor asielzoekers en innovatieve vormen van huisvesting sluit goed aan bij gemeentelijke praktijkervaringen. Daarnaast waardeert de VNG dat migratie breder wordt benaderd dan alleen asiel, met aandacht voor arbeidsmigratie, huisvesting, participatie en integratie.

Er zijn ook aandachtspunten. Het aangekondigde verbod op voorrang voor de huisvesting van statushouders is niet opgenomen in het tussenverslag, terwijl dit de druk op de keten aanzienlijk

zal vergroten en gemeenten voor grote uitvoeringsproblemen stelt. Daarnaast wordt de huidige problematiek rondom de opvang en huisvesting van Oekraïense ontheemden nog onvoldoende onderkend. De VNG benadrukt dat een overgangperiode van minimaal twee jaar noodzakelijk is en dat het rijk hier meer verantwoordelijkheid en regie moet nemen, zodat deze opgave niet onevenredig bij gemeenten terechtkomt.

Defensie en Internationale veiligheid

In het tussenverslag wordt nadrukkelijk stilgestaan bij het beschermen van onze vrijheid en democratie. Dat gaat verder dan alleen defensie, stellen ook de formerende partijen. Als samenleving moeten we weerbaarder worden. De VNG onderstreept dit. Gemeenten spelen hierin een steeds belangrijkere rol, onder andere door hun lokale netwerken, maatschappelijke organisaties en veiligheidsstructuren. In het verslag wordt nog niet gesproken over 1,5% NAVO-norm, die bovenop de 3,5% investeringen in defensie komt. De VNG denkt graag mee over de verdere invulling en uitwerking van wat nodig is voor een echt weerbare samenleving.

Investeren, hervormen en begroting op orde

In het tussenverslag herkent de VNG veel elementen uit de inbreng. Zo wordt aandacht besteed aan het belang van (langjarige) investeringen, het oprichten van een investeringsinstelling en de ruimte die gezocht wordt binnen de Europese begrotingsregels. Deze onderdelen sluiten aan bij wat door de samenwerkende partijen over investeringen is voorgesteld.

Tegelijkertijd reiken sommige punten in het tussenverslag minder ver dan in de aangeleverde bouwsteen is uiteengezet. Met name de concrete voorstellen over de inrichting van de rijksbegroting en het versterken van het nationale investeringsvermogen blijven nog beperkt uitgewerkt. De VNG verwacht dat deze elementen in de vervolgfase van de formatie verder worden geconcretiseerd.

Inzet VNG volgende fase formatie

Het tussenverslag bevat de vijf thema's die waren aanbevolen door verkenner Koolmees. In de volgende fase verwacht de VNG dat ook andere onderwerpen aan bod komen. Als VNG blijven we ons inzetten om ook op die thema's tot goede keuzes te komen. Zo zijn duidelijke afspraken nodig om de interbestuurlijke en financiële verhoudingen te verbeteren en de betrouwbaarheid van onze overheid te herstellen. De VNG moedigt partijen aan om dezelfde moed en bereidheid tot keuzes die de partijen nu hebben getoond, ook te tonen voor onderwerpen die nu nog niet uitgewerkt zijn.

Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen

De VNG ziet een uitgestoken hand van de formerende partijen aan medeoverheden, sociale partners en maatschappelijke organisaties. Die pakt de VNG graag aan. Een nieuw kabinet kan alleen effectief werken aan de grote dossiers van Nederland als medeoverheden vanaf het begin samen optrekken. Een goede samenwerking vraagt om duidelijke afspraken en financiële randvoorwaarden. De VNG heeft op dit gebied hoge verwachtingen van een nieuw kabinet. De VNG vindt het cruciaal dat het rapport [Samen bouwen aan resultaten](#) onderdeel uit gaat maken van het regeerprogramma.

Betrouwbare overheid

Om het vertrouwen te herstellen is het van belang om een daadwerkelijk betrouwbare overheid te zijn. Hoewel de formerende partijen in alles uitstralen dat zij hier verbetering in willen brengen, zijn hier nog geen expliciete afspraken over gemaakt. Om een betrouwbare overheid te kunnen zijn is meer aandacht nodig voor uitvoering, bescherming van goed bestuur en democratische instituties, een robuuste basis voor politieke ambtsdragers en een Minister voor Digitale Zaken met mandaat en budget.

Bestaanszekerheid

In het tussenverslag zijn een aantal aanknopingspunten te vinden in lijn met onze inzet op bestaanszekerheid. Zo wordt gesproken van een activerend socialezekerheidsstelsel, hervorming van het arbeidsongeschiktheidsstelsel en vereenvoudiging van het belasting- en toeslagenstelsel. Ook wordt gesproken van de dienstverlening die onder druk staat, door moeilijk uitvoerbare wetten en regels en belemmeringen rond gegevensdeling. De 'Vereenvoudigingswet' om periodiek de uitvoering te ontlasten komt overeen met de gezamenlijke oproep om het stelsel te vereenvoudigen. De VNG herkent het voorstel om de ondersteuning van inwoners verder te verbeteren door in te zetten op proactieve dienstverlening. Door de inzet op verduurzaming van woningen moet de energierekening betaalbaar worden en er komt structureel budget voor het Noodfonds Energie.

In bredere zin ontbreken nog essentiële zaken als het Sociaal Minimum, Schuldhulpverlening, de participatie(wet) en werk voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

Jeugd, onderwijs en kansengelijkheid

De VNG blijft scherp op voldoende aandacht voor jeugd en onderwijs in de volgende ronde. Voor jeugdzorg blijft het essentieel dat taken en middelen in balans zijn. Vanaf 2028 ontstaat namelijk een groot financieel probleem. Daarom blijft de VNG, vooruitlopend op het vervolgadvis van de Deskundigencommissie van Ark in de kabinetsformatie aandacht vragen voor structureel passende financiering.

Gezondheid, welzijn en zorg

Het tussenverslag bevat eerste aanknopingspunten, zoals investeren in preventie, welzijn, sport en gezonde leefstijl, de hervorming van de ouderenzorg en gerichte inzet van huishoudelijke hulp. Verdere uitwerking van deze punten is voor de VNG noodzakelijk, zeker gezien de grote verantwoordelijkheden van gemeenten in Wmo, jeugdzorg en publieke gezondheid.

Vervolgstappen

De formatie gaat verder. In de volgende fase verwacht de VNG dat er nog belangrijke onderwerpen op de agenda komen, waaronder bestaanszekerheid, jeugd en onderwijs, de toekomstbestendigheid van de zorg en de interbestuurlijke verhoudingen. De VNG blijft zich ervoor inzetten dat de plannen uitvoerbaar zijn voor gemeenten en houdt de financiële consequenties voor gemeenten en samenhang in beleid op de agenda. De VNG werkt graag mee aan de strategische agenda om de grote transities uit deze agenda en volgende opgaven te realiseren.

Het is van groot belang dat keuzes die in Den Haag worden gemaakt goed kunnen landen in gemeenten — en daarmee bij inwoners, bedrijven en gemeenschappen. De VNG volgt het formatieproces op de voet. We zullen u informeren over relevante ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

S.A.M. Dijkma
Voorzitter